

сфері України: 1) організаційна; 2) мотиваційна; 3) контрольна; 4) формулювання стратегічних і тактичних цілей і пріоритетів; 5) дотримання соціальних цінностей; 6) створення правових основ функціонування ринку освітніх послуг; 7) забезпечення високої якості освітніх послуг [5; С.80].

Таким чином, публічне адміністрування у освітньому процесі можна визначити як діяльність, спрямовану на розробку, прийняття та реалізацію організаційних, координаційних та контрольних заходів, які здійснюються з метою створення навчально-виховних, соціально-економічних, технічних, інформаційних, кадрових передумов для високоефективного функціонування галузі освіти.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Тамм А. Вища освіта як об'єкт державного управління / А.Тамм, // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 3 (7). – С. 183–187.

3. Савіщенко В.М. Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні : монограф. / В.М. Савіщенко. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ: Ліра, 2015. – 372 с.

4. Яременко Л.М. Теоретичні засади державного управління системою вищої освіти в Україні / Л. М. Яременко // Сучасні проблеми управління: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. – К.: ВПВПК «Політехніка», 2005. – С. 236–237.

5. Кобець А. С. Напрями та механізми державного регулювання вищої освіти / А.С. Кобець // Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління». – 2011. – № 2 (5). – С. 79–85.

6. Яременко О. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління / О.Яременко // Інформація і право. – 2011. - №3. – С.56-64.

Філіпова Н.

студентка 1 курсу групи ПУАм-17(2)

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ КЗ "ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ № 19 ВМР)

У статті проаналізовано державно-громадське управління освітою в Україні, подано характеристику та принципи державно-громадського управління освітою, визначено напрями її реалізації на прикладі КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 Вінницької міської ради».

Ключові слова: державно-громадське управління, принципи державно-громадського управління, освітня політика, освітні інновації.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в суспільно-політичній, економічній, духовній, освітній сферах України, передбачають розширення повноважень та впливу

інститутів громадянського суспільства. Одним із способів самоврядування суспільства та контролю за діяльністю влади у освітній сфері є державно-громадське управління. Вказаний тип управління не є новим, але нині він є пріоритетним напрямом наукових пошуків і практики, стало декларованою законодавчо-правовою нормою (Закон України «Про освіту», прийнятий 5 вересня 2017 р. регламентує особливості державно-громадського управління), що детермінує прискорений розвиток демократичного режиму і децентралізації політики у освітньому середовищі.

Національна доктрина розвитку освіти України передбачає, що сучасна система управління освітою повинна розвиватися як державно-громадська, має враховувати регіональні особливості, тенденції до автономії навчальних закладів, конкурентоспроможність їх освітніх послуг. У ній передбачається здійснення державного управління у сфері освіти із врахуванням громадської думки, внаслідок чого змінюються повноваження, структура і стиль співпраці центрального та регіонального рівнів управління освітою [1].

Питання державно-громадського управління досліджували В.Бочкарьов, А.Гошко, В.Грабовський, Г.Єльнікова, О.Зайченко, М.Комарницький, В. Князев, Т.Шамова та ін. Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджували державну політику у сфері освіти. Проте, питання управління освітою на державно-громадських засадах є малодослідженими і потребують уваги науковців.

Об'єктом дослідження є освітнє середовище в Україні, предметом – державно-громадське управління у сфері освіти.

Завдання статті: визначення змісту, аналіз складових, напрямків та функцій державно-громадського управління освітою в інтересах особистості, суспільства та держави.

Державно-громадське управління у сфері освіти - це взаємодія органів державної влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями, іншими інститутами громадянського суспільства з метою прийняття ефективних управлінських рішень та задоволення суспільних інтересів у сфері освіти.

Закон України «Про освіту» визначає суб'єктів громадянського суспільства у сфері освіти. Зокрема, для забезпечення державно-громадського управління у сфері освіти можуть утворюватися репрезентативні громадські об'єднання та інші інститути громадянського суспільства, що представляють, у тому числі: 1) педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників; 2) здобувачів освіти; 3) батьків; 4) заклади освіти; 5) роботодавців; 6) об'єднання зазначених категорій осіб.

Державно-громадське управління у сфері освіти здійснюються на принципах: 1) пріоритету прав і свобод людини і громадянина; 2) верховенства права; 3) взаємної поваги та партнерства; 4) репрезентативності органів громадського самоврядування, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства і правоможності їх представників; 5) обов'язковості розгляду пропозицій сторін; 6) пріоритету узгоджувальних процедур; 7) прозорості, відкритості та гласності; 8)

обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; 9) взаємної відповідальності сторін [2; Ст.70].

Аналізуючи зміст державно-громадського управління освітою, Л.Гаєвська виділяє переваги й недоліки державної та громадської складових. До переваг державної складової дослідниця відносить ідеологічну й ресурсну базу та практику адміністративного управління, що забезпечує максимальну ефективність функціонування освітньої сфери; до недоліків - авторитаризм управлінської позиції; бюрократизм у прийнятті і виконанні рішень; ставку на адміністративний режим і тиск на інститути громадянського суспільства, намагання обмежити їх роль і зменшити значення; тенденції до розростання структури управління; використання державного ресурсу в процесі визначення й реалізації освітньої політики; дотримання владної ієрархії; неприйняття позиції меншості. До переваг громадської складової належать: незалежність дій органів самоврядування в спільному управлінні; широка соціальна основа участі громадськості в співуправлінні і діяльності закладів освіти; практика відкритих і публічних обговорень і ухвалення рішень; заохочення ініціативи; врахування думки меншості. Недоліками громадської складової є: потенційна нестача ресурсів і можливостей фінансування проектів розвитку; недостатній рівень компетентності учасників [3; С.8-9].

Найважливішим завданням державно-громадського управління у сфері освіти є забезпечення співпраці структур державного управління з органами громадського самоврядування, встановлення системи стримувань та противаг між державним регулюванням та процесами самоорганізації. Крім того, завданнями такого управління є реалізація законодавчо визначених прав педагогів, учнів (здобувачів освіти) та їх батьків на участь в управлінні навчальним закладом; демократизація державного управління освітою; задоволення потреб та інтересів учасників освітнього процесу; розвиток механізмів розв'язання суперечностей і конфліктів [4].

Важливу роль у розумінні сутності феномену державно-громадського управління освітою, на погляд Л.Гаєвської, відіграють такі його принципи: • незалежності й паритетності органів державного і громадського управління освітою; • комплексного використання економічних та інших ресурсів держави й суспільства; • цільової спрямованості діяльності суб'єктів державно-громадського управління освітою на реалізацію потреб та інтересів учасників освітнього процесу; • правової обґрунтованості домагань учасників освітньої діяльності на участь у державно-громадському управлінні загальною середньою освітою як на рівні загальноосвітнього закладу, так і на місцевому, регіональному та центральному рівнях; • відкритості й гласності, згідно з яким діяльність суб'єктів державно-громадського управління освітою відкрита для всіх учасників освітнього процесу і забезпечується одержанням інформації; • свободи й самодіяльності, що означає можливість кожного суб'єкта державно-громадського управління освітою вільно обирати методи й засоби здійснення управлінської діяльності та виявляти при цьому активність і самодіяльність; • узгодженого розподілу повноважень і сфер відповідальності між державними й громадськими органами управління освітою на кожному її рівні й етапі

функціонування і розвитку; • надання повноважень органам управління освітою в державній вертикалі згори донизу, у громадській навпаки - знизу вгору; • цивілізованого розв'язання конфліктів і суперечностей між державними і громадськими органами управління на кожному рівні управління шляхом застосування загальноприйнятих узгоджувальних механізмів і процедур [5; С.17].

Г.Єльнікова, досліджуючи питання державно-громадського управління, формулює типи співпраці (супровід) між державою та інститутами громадянського суспільства [9; С.60-61].

Перша модель структурно-громадського супроводу передбачає, що субординаційна вертикаль управління освітою на кожному щаблі супроводжується відповідною громадською структурою.

Основним завданням громадських структур за умов такої моделі - незалежна експертиза стану справ в освіті та діалог з владними структурами для встановлення балансу інтересів громадськості й органів управління освітою. Громадські структури діють поруч з державними структурами управління - вони налагоджують зв'язки всередині кожного управлінського рівня та між щаблями управління. Результатом, на думку дослідниці, має бути встановлення рівноваги між вимогами держави й запитами громадян.

Другою є модель інформаційно-громадського супроводу, в якій поєднуються зусилля державних структур управління освітою з громадськими структурами щодо організації зустрічних потоків інформації. Згори вниз просувається детермінаційна інформація (нормативно-правова та суспільно-ціннісна). Знизу догори – претензійна (реакція виконавців, громадськості на детермінаційну інформацію). На кожному щаблі управління створюється адаптаційний структурний підрозділ, основним призначенням якого є узгодження зустрічних потоків інформації та визначення вектору переваг. Оброблена інформація передається до органу, який приймає рішення. Процес узгодження інформації адаптує управлінське рішення до зовнішніх і внутрішніх умов шляхом балансу інтересів всіх учасників освітнього процесу.

Третя модель субординаційно-проміжного партнерства передбачає підвищення мобільності субординаційних відносин по всій вертикалі. Це відбувається тому, що для виконання завдань залучається громадськість, і відносини тимчасово перетворюються в партнерські, поширюючи горизонтальні зв'язки. Після досягнення кожної часткової мети тимчасова команда розпускається, і знову поновлюється субординаційна вертикаль. Основне призначення такої моделі – створення механізму субординаційно-партнерських відносин для взаємоадаптації різноспрямованих активностей відповідно до загального вектору переваг [6; С.10-11].

Важливою характеристикою державно-громадського управління є рівні участі в ньому інститутів громадянського суспільства. Дослідниця І.Довбиш виділяє наступні рівні: *перший рівень* - участь в управлінні через раду школи, яка приймає управлінські рішення відповідно до повноважень, визначених статутом школи (колективним договором); *другий рівень* - участь через діяльність колегіального органу управління школою (педрода) та органів громадського і учнівського самоврядування -

батьківський комітет, піклувальна рада, учнівський комітет (парламент); *третій рівень* - індивідуальна участь через партисипативні структури тимчасового характеру (ініціативні групи, комісії, ради, конференції, збори) [7; С.69-75].

Крім рівнів важливою характеристикою державно-громадського управління у сфері освіти є напрямки його функціонування. Перший напрям - забезпечує функціонування освітнього середовища: участь у розробці, прийнятті та реалізації нормативної бази; взаємодія держави і громадських інститутів; залучення до сфери освіти юридичних та фізичних осіб. Другий напрям це розвиток системи освіти; розробка та реалізація програм і проектів, спрямованих на її модернізацію; вдосконалення змісту, форм і методів освітньої діяльності; підготовка, прийняття і введення в дію нормативних документів.

Проаналізуємо особливості реалізації державно-громадського управління на прикладі КЗ «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 Вінницької міської ради». Відповідно до Статуту школи органом громадського самоврядування закладу є загальні збори його колективу, які скликаються не менш як один раз на рік. Склад загальних зборів: 1) педагогічний колектив закладу у повному складі; 2) батьківські комітети всіх класів закладу; 3) учні-старшокласники, які обрані до складу ради старшокласників.

Загальні збори заслуховують звіт директора при здійсненні керівництва закладом, розглядають питання навчально-виховної, методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності закладу. Крім того, за рішенням загальних зборів можуть створюватися та діяти рада закладу, а також піклувальна рада, учнівський комітет, батьківський комітет, методичні об'єднання, комісії, асоціації та ін. До складу ради шляхом обрання включаються представники педагогічного колективу, учнів школи, батьків і громадськості. Члени піклувальної ради закладу обираються на загальних зборах. Склад піклувальної ради формується з представників органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, закладу та окремих громадян. Піклувальна рада вживає заходів до зміцнення матеріально-технічної і навчально-методичної бази, залучення додаткових джерел фінансування закладу, поліпшення умов для організації навчально-виховного процесу, стимулювання творчої праці педагогічних працівників.

На сайті КЗ «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 Вінницької міської ради» у розділі «Прозорість та інформаційна відкритість закладу» містяться нормативні акти та інформація щодо функціонування школи: 1) Статут; 2) ліцензії на впровадження освітньої діяльності; 3) структура та органи управління закладу; 4) кадровий склад педагогічного персоналу; 5) освітні програми, які реалізуються в закладі; 6) територія обслуговування, закріплена за закладом; 7) ліцензований обсяг та фактична кількість дітей, що зараховані до закладу; 8) мова освітнього процесу; 9) порядок і умови проведення конкурсу на заміщення вакантних посад; 10) інформація щодо наявності вакантних посад; 11) матеріально-технічне забезпечення закладу; 12) результати моніторингу якості освіти; 13) річний звіт про діяльність закладу; 14) порядок прийому дітей до закладу; 15) перелік додаткових освітніх послуг; 16) інформація про використання публічних коштів.

Таким чином, необхідність впровадження державно-громадського управління освітою визначається змінами в усіх сферах державної політики України, що передбачає реалізацію нової освітньої політики, спрямованої на побудову демократичної, правової держави та задоволення освітніх потреб населення. Аналіз реалізації державно-громадського управління у КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 Вінницької міської ради» свідчить про ефективність даного типу управління: сприяє прозорості діяльності усіх складових навчального закладу, розробці, прийняттю та реалізації управлінських рішень, сприяє покращенню навчально-виховного процесу та матеріально-технічної бази освітньої установи.

Список використаної літератури:

1. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347 // Нормативно-правові акти про організацію освіти у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
2. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Гаєвська Л. О. Розвиток державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні (друга половина XIX початок XX ст.): автореф. дис. д-ра наук з держ. упр. /Л. О. Гаєвська. – К., 2010. – 36 с.
4. Зайченко О. Державно-громадське управління в системі освіти району [Електронний ресурс] / О. Зайченко // Теорія та методика управління освітою. – 2009. – № 2. – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/ttmuo/2009_2/09saiesr.pdf
5. Марущенко О. А. Становлення інноваційної освіти в Україні: автореф. дис. канд. соціол. наук / О. А. Марущенко О. – Х., 2004. – 20 с.
6. Єльнікова Г. М. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління / Г. М. Єльнікова // Директор школи. – 2003. – № 40. – С. 10-11.
7. Довбиш І. А. Модель державно-громадського управління ЗНЗ / І. А. Довбиш // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 1. – С. 69-75.
8. Офіційний сайт КЗ «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 19 Вінницької міської ради». Режим доступу: <http://sch19.edu.vn.ua/prozorist.html>.
9. Яременко О. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління /О.Яременко // Інформація і право. – 2011. - №3. – С.56-64.

Ніколіна І., Лапшин С.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У РОЗРІЗІ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розглядається роль засобів масової інформації у формуванні сучасного інформаційного суспільства української держави. Визначено пріоритетні напрямки державної політики та перспективи її реалізації.